

नुवाकोट जिल्लाको दक्षिणपूर्वी भेकमा प्रचलित
लोकगीतको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय
अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको एम.ए.दोस्रो वर्षको
दसौँ पत्रको प्रयोजनको लागि प्रस्तुत

अध्ययन पत्र

शोधार्थी

शशि कुमार थपलिया

एम.ए. दोस्रो वर्ष (प्राइभेट)

शै.स. २०६८-२०६९

सि.नं.: प्रथम वर्ष -९६२०२०८-२०६८

दोस्रो वर्ष -९६२०१५९- २०६९ त्रि.वि.दर्ता नं. : २५३७९-८७

कृतज्ञता ज्ञापन

नुवाकोट जिल्लाको दक्षिणपूर्वी भेकमा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन शीर्षकको अध्ययन पत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दशौं पत्रको प्रयोजनको लागि सम्मानीय गुरु प्रा.डा. राजेन्द्र प्रसाद पौडेल ज्यूको निर्देशनमा तयार गरेको हु । आफ्नो कार्य व्यस्तताका बावजुद पनि मलाई यो अध्ययन पत्र तयार गर्ने सन्दर्भमा आवश्यक निर्देशन सल्लाह सुझाव एवम् सामग्री संकलनका क्रममा सहयोग गर्नुहुने श्रद्धेय गुरुप्रति म आभार प्रकट गर्दछु।

नुवाकोट जिल्लाको दक्षिणपूर्वी भेकमा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन प्रस्तुत शीर्षकमा अध्ययन गर्नका निम्ति स्वीकृत प्रदान गर्नुहुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. देवी प्रसाद गौतम तथा नेपाली केन्द्रीय विभागप्रति म हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । यस अध्ययन पत्र तयार गर्ने क्रममा महत्वपूर्ण सल्लाह सुझाव दिनु हुने यस विश्वविद्यालयका गुरुहरुप्रति पनि आभारी छु । अध्ययन पत्र तयारीका क्रममा सामग्री संकलनका निम्ति सहयोग गर्ने त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालय तथा नेपाली केन्द्रीय विभागको विभागीय पुस्तकालयप्रति आभार प्रकट गर्दछु । यस अध्ययन पत्र लोकगीतहरु संकलनका निम्ति सहयोगी गायक तथा वाद्यवाधकहरु शुभचिन्तकहरुप्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

प्रस्तुत अध्ययनलाई यो तहसम्म ल्याई सदैव प्रेरणा, सहयोग र सद्भाव प्रदान गर्नुहुने मेरा माता , श्रद्धेय दाजु रवि प्रसाद थपलिया भाउजू विनिता पाण्डेका साथै सम्पूर्ण परिवारप्रति सदा ऋणी छु ।

अन्त्यमा यस अध्ययन पत्र तयारीका निम्ति सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण मित्रहरुप्रति तथा कम्प्यूटर टंकनमा महत्वपूर्ण सहयोग गर्नुहुने अशोक कुमार डंगोलप्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । यो अध्ययन पत्र आवश्यक मूल्यांकनका लागि सविनय अनुरोध सहित नेपाली केन्द्रीय विभाग त्रि.वि. कीर्तिपुर समक्ष पेस गर्दछु ।

शै.स. २०६८-२०६९

सि.नं.: प्रथम वर्ष -९६२०२०८-२०६८

दोस्रो वर्ष :९६२०१५९- २०६९

त्रि.वि.दर्ता नं. : २५३७९-८७

मिति : २०७२/०४/०६

.....
शशि कुमार थपलिया
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्ष
(प्राइभेट)

विषय सूची

	परिच्छेद एक	पृष्ठ नं.
१. अध्ययन-पत्र प्रस्तावना		१-७
१.१ अध्ययन परिचय		१
१.२ समस्याकथन		२
१.३ अध्ययन कार्यका उद्देश्यहरू		२
१.४ पूर्वकार्य समीक्षा		३
१.५ अध्ययनको औचित्य		५
१.६ अध्ययनको सीमाङ्कन		६
१.७ सामग्री सङ्कलन विधि		६
१.८ सैद्धान्तिक ढाँचा र अध्ययनविधि		७
१.९ अध्ययनपत्रको रूपरेखा		७
	परिच्छेद दुई	
२. नुवाकोट जिल्लाको परिचय		८-२१
२.१ पृष्ठभूमि		८
२.२ नामकरण		९
२.३ ऐतिहासिक स्थिति		९
२.४ भौगोलिक अवस्था		१०
२.५ नदीनाला, ताल र भरना		१२
२.६ हावापानी		१२
२.७ सामाजिक-सांस्कृतिक जीवन		१३
२.८ उद्योग तथा व्यवसाय		१६
२.९ शिक्षा तथा स्वास्थ्य		१७
२.१० विद्युत तथा सञ्चार		१७
२.११ यातायात तथा सुरक्षा		१८
२.१२ अन्य केही विशेषताहरू		१८

२.१३ नुवाकोट जिल्लाको दक्षिणपूर्वी भेकको परिचय	२०
२.१४ निष्कर्ष	२१

परिच्छेद तीन

लोकगीतको सैद्धान्तिक स्वरूप

३. लोकसाहित्य र नेपाली लोकगीत	२२-४३
३.१. विषय प्रवेश	२२
३.२. लोकसाहित्य	२२
३.३. लोकगीतको परिचय र परिभाषा	२४
३.४. लोकगीतको विशेषता	२६
३.५. लोकगीतका तपवहरु	२९
३.६. लोकगीतको महत्व	३३
३.७. लोकगीतको वर्गीकरण र नेपाली लोकगीत	३६
३.८. नेपाली लोकगीतको अध्ययन परम्परा	३६
३.९. निष्कर्ष	४०

परिच्छेद चार

४. नुवाकोट जिल्लाको दक्षिणपूर्वी भेगमा प्रचलित लोकगीतको तपवगत विश्लेषण

	४४-१००
४.१ विषय प्रवेश	४४
४.२ नुवाकोट जिल्लाका दक्षिणपूर्वी क्षेत्रका लोकगीतको वर्गीकरण	४४
४.३ नुवाकोट जिल्लाको दक्षिणपूर्वी भेकमा प्रचलित गीतको तपवगत विश्लेषण	४३
४.३.१. संस्कार गीत	
) रत्यौली	४५
) खाँडो	४८
४.३.२. ऋतुकालीन कर्मगीत	
) असारे	५२
) दाइँ गीत	५३
४.३.३. पर्वगीत	
) तीजगीत	५८
) भैलोगीत	६२

) देउसीगीत	६३
) मालसिरी	६७
४.३.४ धार्मिक गीत	७२
) भजन-कीर्तन/ खैंजडी भजन	७२
४.३.५. बाह्यमासे गीत	
) सिलोक	७७
) सेलो	८०
) घाँसे गीत	८३
) भयाउरे गीत	८६
४.३.६. बाल गीत	९३
४.४ निष्कर्ष	९६

परिच्छेद पाँच

उपसंहार

	१०१-१०३
५.१ विषय प्रवेश	१०१
५.२ सारांश	१०१
५.३ निष्कर्ष	१०२
परिशिष्ट	
सन्दर्भ कृतिसूची	